

Innspill fellesskoleutvalget

Innledning og bakgrunn

Virke er handels – og tjenestenæringenes hovedorganisasjon og representerer over 25 000 virksomheter og 300 000 ansatte. Virke Helse og Velferd representerer hele utdanningsfeltet: barnehager, grunnskoler, videregående skoler, fagskoler, folkehøgskoler og høyskoler. Virke er den største aktøren på friskolefeltet og representerer dermed bredden av ideell utdanning. Til sammen utgjør dette mer enn 300 utdanningsinstitusjoner, hvorav rundt 70 er en del av fellesskolen.

For Virke er fellesskolen en bærebjelke i det norske utdanningssystemet. Den skal sikre at alle elever, uavhengig av alder, bakgrunn eller bosted, får en likeverdig og inkluderende opplæring. Fellesskolen må derfor til enhver tid tilby den best mulige undervisningen, med moderne verktøy og læremidler. I tillegg har fellesskolen en sentral rolle i å utjevne sosiale forskjeller og gi alle elever mulighet til å utvikle sitt potensial. Vi vil understreke at mangfoldet i utdanningssektoren bidrar til å styrke fellesskolen. Mange av våre skoler er godkjent etter egne læreplaner, og gir familier valgmuligheter basert på pedagogisk grunnsyn. Dette er et viktig prinsipp i et mangfoldig samfunn og private skoler bør derfor sees som en integrert del av fellesskolen.

I dag kommer elevene til skolen med en større variasjon av bakgrunn, erfaringer og forutsetninger. Dette mangfoldet er en styrke for samfunnet, men det utfordrer også fellesskolen på hvordan vi ivaretar både individets behov og fellesskapets verdier. Våre utdanningsmedlemmer er opptatte av å formidle at det er den kunnskapen vi har om hvordan barn og unge lærer og utvikler seg, som først og fremst må ligge til grunn når vi planlegger morgendagens skole. Først da blir det mulig for oss å svare på samfunnets behov.

Når det gjelder finansiering av de private skolene ønsker Virke å bemerke at vi støtter andre høringsinstansers innspill knyttet til behov for gjennomgang av finansieringsmodell for de private skolene. Dette mener vi er viktig for å sikre reell likebehandling og at økonomiske forhold ikke skal være avgjørende for elevers muligheter til å velge skole.

Sentrale utviklingstrekk i samfunnet som påvirker skolen, og hvordan skolen bør møte dem.

Utvalget har bedt om innspill på sentrale utviklingstrekk som påvirker skolen. Virke mener det er særlig viktig å se nærmere på dagens karakter- og eksamenssystem. Vurderingsordningene i skolen er avgjørende for elevenes muligheter til samfunnsdeltakelse, arbeidsliv og videre utdanning. For fremtiden må vi ha vurderingssystemer som speiler den undervisningen vi ønsker, og som er relevante for kompetansen arbeidslivet etterspør. Det er et paradoks at vi ønsker en mer praktisk skole, samtidig som vurderingssystemet i stor grad fortsatt er preget av tradisjonelle, teoritunge former. For å realisere en mer praktisk og inkluderende skole, må vurderingssystemet utvikles i takt med undervisningen, slik at alle elever får reelle muligheter til samfunnsdeltakelse.

Økt oppmerksomhet på individuelle rettigheter, økte rapporteringskrav og endringer i

styringsformer og styringskultur, f.eks. diskusjoner om statens rolle i skolepolitikken opplever våre medlemmer at gjenspeiles i at stadig mer tid går til dokumentasjon, rapportering og administrative oppgaver. Krav til dokumentasjon, særlig i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp og samarbeid med PPT, oppleves som omfattende og tidkrevende. Dokumentasjon og gode byråkratiske prosesser er viktig, men vi mener at vi må se på hvordan vi kan redusere byråkratiet og forenkle rapporteringsrutinene slik at vi kan bruke de ressursene vi har tilgjengelig, bedre. Dette mener vi også henger sammen med punktet om økonomiske og demografiske utviklingstrekk, der kampen om arbeidskraften mellom skolen og andre sektorer i fremtiden vil kunne få en større plass. Færre elever, mindre økonomisk handlingsrom og større sosiale forskjeller gjør det nødvendig å prioritere ressursbruken. Også med tanke på sosiokulturelle utviklingstrekk mener vi dette er viktig, fordi bedre byråkratiske prosesser kan frigjøre tid og kapasitet til å jobbe mer forebyggende med sosiale forhold.

Teknologi og digital kompetanse må ses i sammenheng med skolens rolle som demokratisk danningsarena. Den raske teknologiske utviklingen utfordrer selve grunnideen i demokratiet, herunder meningsutveksling og tilgang til pålitelig informasjon. Elevene må derfor lære å forstå hvordan algoritmer, ensrettede kilder og mangel på kilder kan påvirke deres forståelse av samfunnet og samfunnsdebatten. Dette innebærer at de må kunne reflektere over hvordan digital deltakelse og samhandling former både innholdet og formen på den offentlige samtalen.

For å ivareta både demokrati og samfunnssikkerhet, må skolene gi elevene verktøy til å utøve kildekritikk, forstå personvern, og utvikle digital dømmekraft. Dette handler ikke bare om å beskytte seg mot feilinformasjon og digital manipulasjon, men også om å kunne delta aktivt og ansvarlig i et digitalt samfunn. Skolen har et tydelig mandat til å ruste elevene for et samfunn i endring, der digital kompetanse er en forutsetning for å kunne delta som informerte og ansvarlige medborgere. For å oppnå dette må lærerne få nødvendig kompetanseutvikling slik at de kan veilede elevene i møte med nye digitale utfordringer. Dette innebærer både å forstå teknologiens muligheter og begrensninger, og å kunne støtte elevene i å ta etiske og informerte valg på nett. Arbeidet med digital dømmekraft må være en naturlig del av skolehverdagen.

Til slutt vil vi understreke viktigheten av hvordan utvikling av digital kompetanse i skolen er et bidrag til samfunnssikkerhet. Når barn og unge lærer å beskytte sin egen og andres informasjon, forstår risiko ved deling og bruk av digitale tjenester, og utvikler evne til å avdekke og håndtere digitale trusler, styrkes samfunnets samlede motstandskraft mot digitalt misbruk. Skolen spiller dermed en nøkkelrolle i å forberede neste generasjon på å møte både demokratiske og sikkerhetsmessige utfordringer i et stadig mer digitalisert samfunn.

Silje Slotterøy
Bransjeleder utdanning
Virke